

LA CONTRIBUCIÓ DE GEORGE HABASH A LA LLUITA PALESTINA

As'ad AbuKhalil*

www.fabrica.cat

George Habash (حبش جروج) conegut també com a "al-Hakim" (ميك حلا) — el savi o el doctor) fou una figura clau en la segona meitat del segle XX a Palestina i a tot el món àrab. Fundador del Moviment dels Nacionalistes Àrabs, que tindria una gran influència a tota la regió, i del Front popular per l'Alliberament de Palestina. Va morir el passat 26 de gener a Amman, Jordània, en l'exili en que va viure des que Israel expulsà la seva família de la localitat de Lidda (al-Lydd), durant la Nakbah de 1948.

En aquest article l'analista As'ad AbuKhalil exposa la seva visió de la trajectòria del revolucionari palestí i la seva contribució a la lluita contra l'ocupació israeliana i per la llibertat de Palestina.

He viscut més de mitja vida als EUA i mai havia sentit l'alienació que vaig sentir el dia que vaig llegir que George Habash, el revolucionari palestí que va morir la setmana passada, era etiquetat de "tàctic del terrorisme" en un obituari de primera plana al New York Times. Què pots fer quan et volen convèncer que l'home amable i tendre que coneixies i respectaves com a persona és un terrorista quan tu saps que no és així? Intentes discutir les seves definicions sense treure'n res? Fas una ullada enrere i mires com van escriure entusiastes obituaris per al líder militar sionista i posteriorment primer ministre Yitzak Rabin, un home amb un rècord d'assassinar civils tant horrorós i grotesc com els d'Ossama Bin Laden, l'anterior primer ministre Menachem Begin, el fundador del Consell Revolucionari de Fatah Abu Nidal o el dictador Xilè Augusto Pinochet?,

Però no poden inventar-se els fets, i no poden tergiversar la narrativa de la història palestina. Molts de la meva generació i anteriors coneixíem i respectàvem George Habash. No el veneràvem o el declaràvem infal·lible. Respectàvem que en el pla personal fos incorruptible. Un home que rebutjà molt més que la una pensió de 300\$ que havia rebut a Amman, Jordània. Una vegada, un grup de rics acomodats intentaren pagar-li en els seus darrers anys perquè no volien que el símbol de la revolució palestina -i àrab- morís en la pobresa. Ell no ho acceptà, ni tan sols acceptà fons per contractar un assistent per a la recerca que l'ajudés amb les seves memòries.

George Habash era l'antítesi de l'àsser Arafat : ell era honest, mentre Arafat era deshonest; era conseqüent, Arafat inconseqüent; tenia principis, Arafat era hipòcrita; transparent, Arafat enganyós; sincer, Arafat fals; digne, Arafat un bufó; modest, Arafat arrogant; tolerant de la discrepància, mentre Arafat un autòcrata;...

George Habash personificava una època que s'estengué des de la Nakba, o expulsió massiva de palestins de la seva pàtria el 1948, fins al final de la primera fase de la guerra civil libanesa el 1976, quan començà el declivi de l'esquerra, i l'ascens del Sadatisme. Fins aquell moment, quan una profunda transformació ideològica tingué lloc al món àrab, Habash va ser un actor principal en l'escena política. Era temut pels règims àrabs, i respectat i estimat als caps de refugiats. No crec que hagi vist la gent normal dels caps reaccionar cap a ningú com reaccionaren vers Habash. La seva estimació era genuïna perquè sentien que ell era genuí.

Si hi ha un símbol revolucionari de la segona meitat del segle vint, ha de ser George Habash. Potser no és molt conegut el 2008, però qualsevol que llegeixi un diari anterior a l'ascens de la Revolució Islàmica a Iran, que l'islamisme eclipsà l'esquerra àrab, el coneixeria. Habash és un dels principals autors de la història contemporània àrab i un del grapat de noms que canviaren el curs de la lluita política de Palestina.

Sovint s'ha dit que la "cristianitat" de Habash -com si ell fos religiós- va ser l'única raó per la qual ell no era el líder del moviment nacional palestí enlloc d'Arafat. Mai he estat d'acord amb aquesta visió. La sinceritat, honestat i integritat de Habash eren les raons per les quals no va liderar l'Organització per l'Alliberament de Palestina (OAP), mentre les "capacitats" d'Arafat el mantingueren al poder totes aquestes dècades. Per aquells que van tenir el privilegi de conèixer Habash, la seva sinceritat i honestat quedaven a la memòria, com la seva modèstia natural. Shafiq al-Hout escrigué al diari As-Safir que habash era una casta de revolucionari diferent, però aleshores afegia que era com un revolucionari ha de ser.

George Habash fou modelat per la Nakba. Va néixer a al-Lydd, Palestina, i la seva família de classe mitja, com milers d'altres famílies, va ser violentament desallotjada de la seva llar per les milícies sionistes dirigides per Yitzak Rabin.

Habash era aleshores estudiant de la Universitat Americana de Beirut (American University of Beirut, AUB), on ja s'havia acostat a les idees nacionalistes àrabs en el club d'estudiants al-'Urwah al-Wuthqah. No va esperar per començar l'acció en revenja després la fundació d'Israel (a la qual ens hauríem de referir com "la destrucció de Palestina", com la propaganda sionista a occident ha aconseguit retratar les aspiracions nacionals palestines com un acte de "destrucció") - i la venjança fou el seu motiu inicial. Així s'uní amb un activista egipci per implicar-se en atemptats a petita escala al Líban i Síria. Alguns d'aquests atacs eren realment terroristes: com quan fou atacada una sinagoga. El Habash del principi era antijueu, però això canviaria amb el temps. Però aquell petit grup, Kata'ib al-Fida' al-'Arabi, va ser fàcilment desmantellat per les autoritats.

De resultes d'això, Habash s'adonà de la necessitat d'un moviment de masses i acció col·lectiva. Uní forces amb el seu company d'estudis de medicina de la AUB, el brillant tàctic Wadi' Haddad, que desitjava l'acció i estava impacient amb la teorització i les disputes ideològiques que ocupaven hores de reunions. (L'eslògan de Haddad, "Anar rere l'enemic, a qualsevol lloc" seria el lema de la

seva organització quan va ser forçat a marxar del Front popular per l'Alliberament de Palestina (FPAP) el 1971).

Habash i Haddad s'uniren a altres estudiants (influïts pels escrits i idees del professor d'història de l'AUB Constantine Zurayq) per crear el Moviment de Nacionalistes Àrabs. Aquest moviment fou un dels primers ecos polítics i organitzatius de l'ocupació de Palestina el 1948 i deixà petja en la política àrab contemporània, inspirant i iniciant organitzacions al llarg de tot el món àrab.

Després de la seva graduació de l'AUB, Habash i Haddad establiren una clínica per a refugiats pobres a Jordània. Allà contribuïren a les reivindicacions nacionalistes àrabs que forçaren el rei Hussein a expulsar Glubb Pasha, l'oficial britànic que comanava l'exèrcit, el 1956.

Habash i els seus camarades també provaren de reunir-se amb el Baas, però en sortiren amb la impressió que l'alliberament de Palestina i la lluita armada no eren una prioritat pel Baas o el seu fundador Michel 'Afaq.

Qualsevol avaluació de la carrera d'Habash hauria de prendre en consideració els errors i defectes de l'experiència – alguns dels quals només es poden veure en retrospectiva. El Moviment dels Nacionalistes Àrabs va fer tard en adonar-se de l'anhel dels palestins per una resposta armada a l'ocupació i amenaça sionista. Tampoc foren prou clars en la formulació d'una explicació política de l'"alliberament". "Venjança" era un dels lemes del moviment, però això amb prou feines lligat a un programa polític.

El moviment hauria de ser criticat també per evolucionar cap a esdevenir un braç del règim egipci; Habash va conèixer el president egipci i símbol del nacionalisme àrab Gamal Abdel Nasser el 1964, i els dos homes es van avenir immediatament. En els seus darrers anys, Habbash ploraria cada vegada que s'esmentava Nasser. Habash donava una gran importància a un sentit àrab de la dignitat, que sentia que Nasser representava en els seus tractes amb occident -en contrast amb el comportament de Sadat i altres mandataris àrabs. Em pregunto que deuria pensar Habash quan va veure els mandataris petrolers àrabs literalment dansant amb el president dels EUA George W. Bush. Fins i tot després de la derrota àrab de la guerra de 1967, Habash no va voler trencar amb Nasser tot i el creixent desencant polític i fins i tot ràbia entre els refugiats. L'únic desacord seriós de Habash amb Nasser va ser quan aquest acceptà el Pla Rogers el 1969, un projecte dels EUA per acabar amb el conflicte arab-israelià.

Després de la guerra, Habash fundà el FPAP que ben aviat esdevindria la segona organització palestina més important en la política àrab i palestina dels 1980s. El Moviment de Nacionalistes Àrabs havia decidit efectivament transformar-se en organitzacions Marxistes-Leninistes i adoptà el convenciment que la guerra de guerrilles contra el sionisme assoliria l'alliberament final de Palestina. A diferència de Fatah, el FPAP feia èmfasi en la formació política i triava amb cura els seus reclutes. Joves àrabs de diferents països s'uniren a la lluita, rebent entrenament en camps a Jordània, i després al Líban -això fou

molt abans de l'emergència de Dubai com l'objecte de desig dels joves àrabs. Aleshores la destinació era Palestina.

El FPAP aviat patí escissions i desercions; la primera fou d'Ahmad Jibril, un recluta de la intel·ligència siriana, que formà el seu propi grup, el FPAP-Comando General el 1968 quan Habash era en una presó siriana. L'any següent, el polític palestí Nayif Hawatmeh, que estava ofuscat per l'enrme casima de Habash sobretot com a orador, s'escindí i formà el Front Democràtic per l'Alliberament de Palestina (FDAP). La seguiren altres desercions menors, el FDAP no hauria sobreviscut gaire temps si no hagués estat pel suport i finançament d'Arafat que encoratjà, finançà i armà diverses faccions de les organitzacions palestines per mantenir-se a ell amb el control.

El FPAP argumentava que l'alliberament de Palestina seria impossible sense l'alliberament dels països àrabs dels règims imposats per Occident i Israel. Mirant al Vietnam, Habash clamava per "Hanoi" àrabs, i afirmava que l'alliberament de Palestina passava per totes les capitals àrabs, la "lluïta armada" era el principal camí de l'alliberament.

En aquesta fase inicial, el FPAP prometia traçar un camí independent d'esquerres, no lleial a l'URSS, i fins i tot flirtejà amb el maoisme. Però cap a 1973, havia passat a les files de les organitzacions comunistes àrabs i retia lleialtat a la Unió Soviètica.

El FPAP era actiu a Jordània, i i tingué un important paper en el Setembre Negre -la successió de massacres perpetrades pel règim jordà el 1970 (amb el suport dels Estats Units i Israel) contra els palestins i els seus combatents. El FPAP, com altres organitzacions atacades durant el Setembre Negre es desplaçaren al Líban i contribuïren a agitar la situació política libanesa.

A principis de 1970, Habash i el FPAP esdevingueren mundialment famosos quan el grup orquestrà el segrest de molts vols a Jordània, alliberant tots els passatgers i tripulació abans de destruir els avions. Una vegada vaig conèixer una assistent de vol alemanya que m'explicà que es va convertir en partidària de la causa palestina després de sentir Habash parlar en anglès a un grup d'hostatges a l'Hotel intercontinental d'Amman -i ella era un dels hostatges. Habash es mostraria poc inclinat als segrestos en anys posteriors, odiaria ser associat al terrorisme de Bin Laden o Abu Nidal. Sostindria que la pràctica es limitava a una raó específica (ressaltar la dramàtica situació dels palestins quan la primera ministra israeliana Golda Meir deia que el poble palestí no existia) i per una durada limitada. Però cap avaluació justa hauria, per bé o per mal, d'ignorar o menystenir aquesta experiència

Habash també va haver de tractar amb Wadi' Haddad, que insistia en continuar amb les "operacions internacionals" al marge de les directives de restringir les accions armades a Palestina. Com a resultat de diverses accions vistes com a temeràries, la militància de Haddad al FPAP fou "congelada".

Els estàndards de Haddad per a l'acció contra Israel i els seus aliats eren diferents dels de Habash. Habash creia que uns elevats estàndards polítics i

ètics havien d'inspirar qualsevol operació política i militar. Això no vol dir que la seva organització no cometés alguns actes que violaven aquests estàndards, però Habash intentà no sempre amb èxit de controlar les tendències aventuristes del seu amic i camarada. Per molts anys, Haddad continuà duent a terme operacions usant el nom d'“Operacions Internacionals del FPAP” sense la benedicció de l'organització, fins que fou finalment expulsat.

George Habash fou molt tocat per l'assassinat pel Mossad del seu company del FPAP i escriptor Ghassan Kanafani el 1972, i patí una atac que el debilità. El mateix Habash sobrevisqué a nombrosos intents d'assassinat israelians; en un, Israel segrestà un avió que pensaven que portava Habash (havia canviat d'avió només uns minuts abans de l'enlairament).

El 1974, Habash suspengué la permanència del FPAP a la OAP quan prengué consciència que Arafat estava treballant amb la solució dels dos estats. Habash fou decisiu en al formació del Front Rejeccionista que defensava un plantejament innegociable en l'alliberament de “cada mil·límetre de Palestina”, com Habash deia sempre en els seus parlaents públics. Però aquí hi hagué un dels majors errors de Habash: el front incloïa diverses organitzacions que eren lleials o criatures dels governs àrabs. Això donà als règims Iraquià, Sirià i Libi una influència molt gran sobre les organitzacions, inclòs el FPAP.

Les generoses ajudes financeres foren difícils de resistir, i la corrupció de la revolució, que havia tocat Fatah molt abans per mitjà del finançament saudita i del Golf, també tocà al FPAP, i comprometé la seva independència política. La base d'operacions libanesa, sobretot després de l'erupció de la Guerra Civil el 1975, també comprometé la revolució. Aviat esdevingué massa còmoda coma base i el FPAP, com altres organitzacions palestines i libaneses, no recolzaren un canvi radical en el poder en el camp de batalla. (tot i que la principal responsabilitat d'això recau en Arafat i el règim sirià que no volien crear un nou ordre polític radical que podria haver desencadenat una confrontació amb Israel). El FPAP, almenys, seguí una política de suport al Moviment Nacional Libanès, mentre Arafat i els seus associats se'n van desentendre.

El Front Rejeccionista es va dissoldre el 1977 quan Síria i Iraq es reconciliarien per un temps poc després del viatge del president egipci Anwar Sadat a Jerusalem. Aquest període assenyalà el començament del declivi de l'esquerra i l'ascens de la revolució Islàmica. Habash començà una retirada gradual de la política. Havia intentat des de feia anys abandonar però els seus companys no el deixaren. Sabien que la seva simbòlica presència era massa valuosa per al FPAP, i temien el seu col·lapse sense ell. Tenien raó, és clar. Hom no pot parlar del FPAP des de 2000, quan Habash dimití voluntàriament de la direcció.

Vaig veure per darrera vegada Habash fa uns anys a Damasc, després de la seva jubilació. Va ser molt trist per mi perquè vaig haver de comparar aquella darrera imatge amb la primera imatge quan el vaig veure per primera vegada essent estudiant de batxillerat el 1977. El seu impuls revolucionari i les seves passions no s'havien apagat, però l'oficina buida ho deia tot. El FPAP era gairebé mort, i Habash era políticament irrellevant. Vaig compartir amb ell algunes de les meves crítiques de la llarga experiència del FPAP, i com de

costum, fou obert de mires i molt democràtic. Em va preocupar que semblés haver-se resignat a l'ascens dels islamistes (Hamas i Hesbol·là). Al meu parer era massa acríticament comprensiu amb els dos. "Nosaltres ho hem intentat, deixem-los a ells provar-ho ara", hagués dit, "És el seu torn". Jo esperava sentir paraules sobre el ressorgiment de l'esquerra, però no en vaig sentir.

George Habash va viure la seva vida per Palestina -cada minut. Representa un model de lluita revolucionària que és un exemple per la seva dedicació i ascetisme, es pensi el que es pensi del FPAP o de la seva llarga experiència política i militar. Podem no dubtar en fer un judici sever contra el FPAP; al cap i a la fi, fracassà políticament i militarment. I qualsevol valoració de la violència política palestina s'ha de fer en el context de la violència massiva sionista que durant dècades s'ha proposat destruir la societat i resistència palestines i substituir-les per la seva visió exclusivista. Però sigui quin sigui aquest judici no pot treure valor a l'apreciació de la profunda influència del fundador del FPAP que contribuï a donar forma a la política i visió del món d'una generació. L'escena política present troba a faltar algun líder d'aquest caràcter.

**As'ad AbuKhalil és professor de ciència política a la California State University i autor de l'Angry Arab News Service (<http://angryarab.blogspot.com/>) Text publicat a The Electronic Intifada, 30 de gener de 2008. Traducció catalana de la Fàbrica.*